

A lengyel bankrendszer nemzetköziesedése és a devizahitelezés*

Mucsi Balázs – Csortos Orsolya – Kóczyán Balázs

A lengyel bankrendszer utóbbi néhány évtizedes története során számottevően átalakult az 1989-es kétszintűvé válásától kezdve az 1990-es évek konszolidációs folyamatán át, a devizahitelek Lehman-csőd előtti felfutásán keresztül 2013 végéig. A kétszintűvé válás során létrejött a függetlenné vált jegybanktól elkülönülten működő, kereskedelmi banki szolgáltatásokat nyújtó bankrendszer, az átalakulási folyamat azonban csak az 1990-es évek végére zárult le. Az évtized során a nehéz helyzetbe kerülő lengyel bankok felvásárlásával a külföldi tulajdonú bankok jelentős szereplőivé váltak a lengyel piacnak. A 2000-es évek során a kamatkülönbözet és az erősödő zloty a jellemzően svájci frankban és euróban denominált devizahitelezés felfutásához vezetett, ami a 2008-as események hatására nagymértékben leértékelődő lengyel deviza miatt nehéz helyzetbe sodorta a lakossági és vállalati szektor szereplőit egyaránt. 2013 végére a Lehman-csőd előtti időszakhoz képest ugyan alacsonyabb szinten, de stabilizálódott a bankok jövedelmezősége. A lengyel bankrendszer a kevésbé sérülékeny globális bankok nagy arányának és a devizahitelezés korai szabályozásának köszönhetően relatíve jó állapotban vészelte át a globális pénzügyi nehézségeket.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: G21, E61

Kulcsszavak: lengyel bankrendszer, devizahitelezés, pénzügyi stabilitás

1. 1990-es évek: konszolidációs folyamat

A lengyel bankrendszer 1989-ig – a magyarhoz hasonlóan – egyszintű bankrendszerként működött, amelyben a Narodowy Bank Polski (NBP), a lengyel jegybank látta el mind a központi banki, mind a kereskedelmi banki funkciókat. Egészen pontosan a kormányzat az NBP-n keresztül központilag szabályozta a kamatszinteket, illetve a hitelezést. A magyar viszonyokhoz hasonlóan létezett hét, speciális feladatot ellátó állami bank, ezek azonban az NBP felügyelete alatt álltak. Ez a helyzet 1989-ben, a bankok működéséről szóló törvény, illetve a jegybankról szóló törvény megszű-

* Jelen cikk a szerző nézeteit tartalmazza, és nem feltétlenül tükrözi a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontját.

Mucsi Balázs a Magyar Nemzeti Bank Pénz- és Devizapiaci Igazgatóságának devizapiaci üzletkötője.
E-mail: mucsib@mnbb.hu.

Csortos Orsolya a Magyar Nemzeti Bank Monetáris Politika és Pénzpiaci Elemzés Igazgatóságának elemzője.
E-mail: csortoso@mnbb.hu.

Kóczyán Balázs a Magyar Nemzeti Bank Monetáris Politika és Pénzpiaci Elemzés Igazgatóságának elemzője.
E-mail: kocziab@mnbb.hu.

letésével változott meg, innentől fogva beszélhetünk Lengyelországban kétszintű bankrendszeréről.

A jegybankról szóló törvényben (1989) egy kormányzattól minden tekintetben független intézmény felállításáról döntött a lengyel törvényhozás. Az NBP-t ez a jogszabály ruházta fel a jogkörökkel, hogy kialakítsa és végrehajtsa monetáris politikáját, valamint megalkossa és alkalmazza a monetáris politika végrehajtásához szükséges eszközöket. A kereskedelmi bankokról szóló törvényben pedig a korábban az NBP felügyelete alatt álló bankok és bankfiókok piaci alapon történő működését szabályozták. Az átállás során a már létező bankokat és bankfiókokat infrastrukturális szempontból (elszámolási és nyilvántartási rendszerek, könyvvezetési rendszerek, hitelbírálat, üzemeltetés stb.) függetlenítették a jegybanktól, az ilyen módon átalakuló bankok ezen folyamatokat mind a saját maguk számára leginkább megfelelő módon alakíthatták ki. Nem csak a már meglévő bankok látták el a kereskedelmi banki feladatokat, hanem az újonnan alakuló pénzügyintézetek is. A törvényhozás a banktevékenységet engedélyhez kötötte, az engedélyezési folyamat pedig – éppen azért, hogy mind a külföldi, mind a belföldi befektetők érdeklődését felkeltse – rendkívül átlátható, ugyanakkor meglehetősen laza is volt.

A kétszintű bankrendszerben az újonnan létrejövő, vagy a meglévőkből átalakuló kereskedelmi bankok az ország nagyobb városaiban nyújtottak hitelnújtási és betétgyűjtési, számlavezetési, elszámolási és bankgarancia szolgáltatásokat. A bankrendszer kétszintűvé alakítását a kormányzat és a jegybank az engedélyezési folyamat átláthatóságával és megkönnyítésével igyekezett segíteni. A jelentősen megkönnyített engedélyezési eljárásnak köszönhetően 1989-ben és 1990-ben több mint 50 új bank alakult, melyek tulajdonosi szerkezete meglehetősen vegyes volt: belföldi és külföldi pénzügyi intézmények (bankok, biztosítók, lízingtársaságok), illetve állami cégek is megjelentek a piacon (Kozak 2013). A külföldi bankok részaránya a bankrendszeren belül ekkor még igen alacsony volt, még 1995-ben sem haladta meg a 20 százalékot. A meglehetősen megengedő engedélyezési eljárásnak azonban negatív következményei is voltak: 1991-re számos bank szembesült fizetéseképtelenségi problémákkal, többek között a két évvel korábban megkezdett gazdasági átalakítási program restriktív hatásai és a bizonytalan makrogazdasági környezet miatt. Az 1991 és 1997 között sorra fizetéseképtelenséget jelentő bankok az alábbi lehetőségek valamelyikére kényszerültek: az NBP közvetlen felügyelete alá kerülés; csőd vagy felszámolás; részleges, vagy teljes tulajdonosváltás, illetve összeolvadás; strukturális átalakítás.

A két legjellemzőbb megoldás az átstrukturálási programban való részvétel, illetve – különösen 1995-től kezdve, amikor beindult a külföldi tulajdonosi részarány emelkedése is – a felvásárlás, összeolvadás volt, bankcsődre, likvidálásra csak elvétve akadt példa. Az átstrukturálási eljárás – amelyet az NBP, a Pénzügyminisztérium és

az akkori betétbiztosítási alap koordinált – lényegében egy szorosabb felügyeleti tevékenységet jelentett, ami kiegészült a működési engedélyek kiadásának szigorításával is. A lengyel hatóságok felismerték, hogy mivel a hazai bankrendszer szakmai tapasztalata és tőkeellátottsága jócskán elmaradt nyugati versenytársaikétól, ezért a stabilan működő bankrendszer megteremtéséhez szükség van egy átmeneti időszakra, amely során a bajba került bankok működése átalakítható. Ezen felül a koordináló szervek tőkeemeléseket is végrehajtottak a programban résztvevő pénzintézeteknél, tovább csökkentve hátrányukat.

Az 1990-ben, illetve 1991-ben felgyülemlett rosszhitel-állományt azonban az átstrukturálás nem érintette, azok továbbra is banki mérlegekben maradtak. Ez a tény, valamint a prudenciális problémák miatt szigorodó szabályozói előírások a BIS szerint (*Kokoszcy'nsk–Slawinski 2000*) hosszú távon pozitívan befolyásolhatták a bankok hitelezési gyakorlatát, a nehéz tapasztalatok kapcsán a későbbiekben a bankszektor szereplői az elkövetkező években óvakodtak a túlzottan laza feltételek melletti hitelezéstől. A kilencvenes évek végére egy sokszereplős, piaci alapokon működő, jóval kompetitívebb lengyel bankrendszer jött létre.

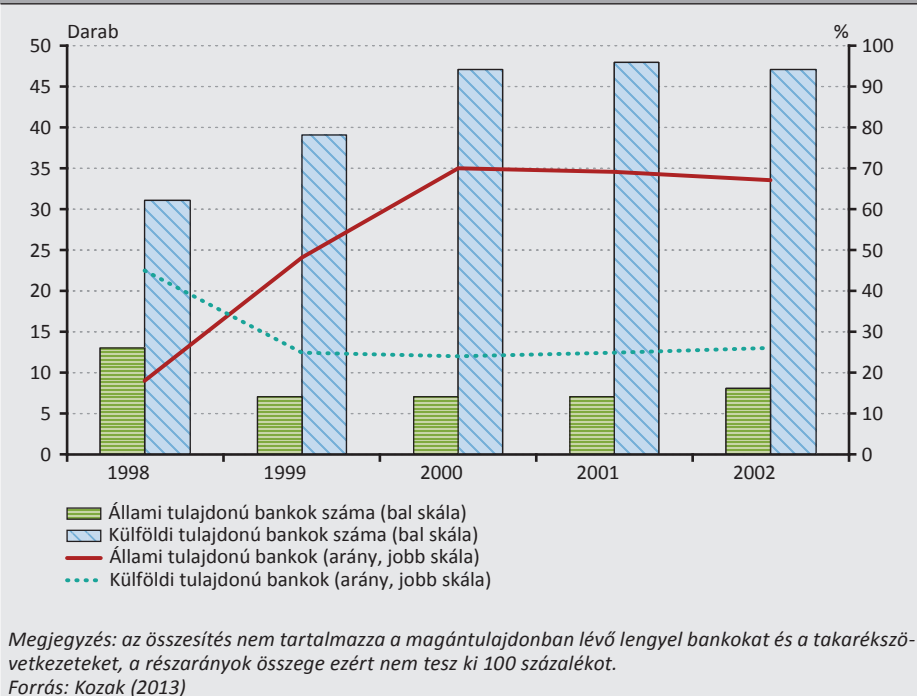
2. 2000-es évek folyamatai: külföldi tulajdonú bankok előretörése

2.1. A külföldi bankok szerepe az átstrukturálási folyamatban

A bankrendszer konszolidációja az ezredfordulóra nagyrészt lezajlott, a 90-es évek elejétől elhúzódó bankválságot végül az engedélyezési rendszer szigorítása, új kockázatkezelési eljárások bevezetése követte, valamint ekkoriban jelentek meg a lengyel bankrendszerben a külföldi befektetők is, 1998-ban tulajdoni arányuk még csak 20 százalék körül alakult, 2001-re azonban elérte a 70 százalékot. A részarány egészen 2007–2008-ban kirobbanó gazdasági válságig folyamatosan nőtt, azóta azonban 70 százalék környékén stabilizálódott (*1. ábra*). Az átalakulási fázis lezárultával néhány (jellemzően a Pénzügyminisztérium irányítása alatt álló) nagyobb, illetve számos kisebb pénzintézetből álló bankrendszer jött létre Lengyelországban, ahol a 2000-es évektől kezdődően a külföldi tulajdonosok lettek többségben.

A külföldi bankok már a kétszintű bankrendszer kialakításának kezdetén is jelen voltak a lengyel bankszektorban, jelentőségük ekkor azonban még elhanyagolható volt. Az első Lengyelországon kívüli székhellyel rendelkező bankok már 1990-ben megjelentek, a különösen laza engedélyezési szabályok által előírt 5 millió ECU-s tőkekövetelmény nem okozott problémát számukra, azonban a lengyel gazdaság teljesítményére ekkoriban jellemző erős kilengések, valamint az éppen csak megkezdődött gazdaság-szerkezeti átalakítások kimenetelével kapcsolatos bizonytalanságok a külföldi befektetőket is óvatosságra intették. 1992-re már a Citibanknak, a GE Capital Banknak és a Raiffeisennek is volt leányvállalata Lengyelországban, a többi külföldi szereplő (AmEX, Société Générale, NMB Postbank – az ING elődje) azonban

1. ábra
A bankrendszer tulajdonosi szerkezetének alakulása

inkább csak közvetett módon lengyelországi képviselteként, vagy nagyobb állami bankok privatizációja során kisebbségi tulajdonosként volt jelen.

További fontos motiváció volt a Lengyelországon kívül működő bankok megjelenése szempontjából a nemzetközi kereskedelem fellendülése, melynek folyamán ezen pénzintézetek ügyfeleinek üzleti tevékenységében egyre fontosabb szerepet kapott Lengyelország. Az átstrukturálást koordináló hatóságok – miután felismerték a lengyel bankok tőke- és versenyhátrányát – 1992-től felfüggesztették a működési engedélyek kiadását a külföldi bankok számára, és ez a helyzet 1994-ig nem is változott. Ekkor az NBP némiképp lazított a szabályokon, az engedélykiadás feltételül az átstrukturálási folyamatban való aktív részvételt szabva a lengyel piacra belépni szándékozó pénzintézeteknek, amelynek lényege az volt, hogy a bajba került állami bankokat a privatizálás során külföldi befektetők vásárolták meg, majd konszolidálták azokat. 1995-től növekedésnek indult a külföldi tulajdonosok részaránya, akik az NBP előírásainak megfelelően a bajba jutott bankok felvásárlásával segítettek elő egy stabil, alacsonyabb költségekkel működő, hatékonyabban menedzselte, piaci alapú, versenyképes lengyel bankrendszer létrejöttét.

A 2000-es évek elejére lezárult a privatizálási és konszolidációs időszak, a külföldi szereplők fókuszába az újonnan vásárolt leányvállalatok folyamatainak összehangolása került az anyabanknál bevett gyakorlattal. Ennek keretében az Európai Unió csatlakozást követően átalakításra kerültek a leánybankok döntéshozatali eljárásai, informatikai infrastruktúrája, back-office rendszerei (számlavezetés, letétkezelés, üzleti folyamatokat támogató adminisztrációs feladatok) és folyamatai, valamint a fiókhálózatok és az ügyféltámogatás működése annak érdekében, hogy a Lengyelországban működő bankok minél jobban illeszkedjenek az adott anyabank egységes struktúrájába. A 2000-től 2008-ig tartó időszak másik legfontosabb történése a bankszektor szempontjából az egyre népszerűbbé váló devizahitelezés volt.

2.2. A fióktelepi rendszer kiépítése

Lengyelország Európai Unió csatlakozása a bankrendszer szempontjából a legfontosabb változást a fióktelepek intézményének bevezetése jelentette, azaz hogy az egységes EU-s szabályozás szerint bármelyik, az Európai Unióban engedéllyel rendelkező pénzintézet létrehozhat fióktelepet az adott tagországban, annak pénzügyi felügyeleti hatóságának külön engedélye nélkül. A bankok lakossági üzleti tevékenységüket jellemzően helyi szinten, lengyelül végezték, ami nagy fiókhálózatot igényelt, így a fióktelepi forma itt nem volt optimális. A vállalati ügyfelek kiszolgálása és a befektetési banki szolgáltatások nyújtása azonban egyrészt nem igényelt kiterjedt fiókhálózatot, másrészt angolul is lehetséges volt, ezért a fióktelepi forma igen népszerűvé vált ebben a szegmensben. A nagy lengyel cégek, amelyek fióktelepként működő hitelintézetet választottak pénzügyeik intézésére, jóval kedvezőbb körülmények mellett juthattak finanszírozáshoz, tekintettel arra, hogy a fióktelep anyabankja valamelyik európai pénzügyi központban volt¹. Ebben az időszakban jöttek létre a nagyobb európai bankok lengyelországi fióktelepei (pl. Commerzbank, BNP Paribas, Crédit Agricole), amelyek nagyrészt jelenleg is működnek a lengyel piacon.

Néhány nyugat-európai bank a fióktelepek kínálta lehetőséggel költségeik további csökkentését tudta elérni a következő módszerrel: egy már működő lengyel leányvállalattal rendelkező anyabank lengyelországi fióktelepet hozott létre, majd a leánybank teljes tevékenységét (munkatársak, ügyfelek, eszközállomány) piaci áron eladta az újonnan létrejövő fióktelepnek, majd az ily módon kiüresedő leánybankot végelszámolták. Ezzel a módszerrel egyrészt jó néhány fix, adminisztrációs költségtől szabadult meg az anyabank², másrészt az újonnan létrejövő fióktelepet

¹ Egy nemzetközi piacokon aktív és ismert anyabank, illetve ilyen anyabanki háttérrel rendelkező lengyel leánybank vagy fióktelep a lengyel tulajdonú bankokhoz képest alacsonyabb kockázati felár, vagyis alacsonyabb szintek mellett jut finanszírozáshoz.

² Költséghatékonyabb volt teljesen új vezetési és szervezeti struktúrát kialakítani a megalakuló fióktelepben, mint a már létező leánybank folyamatait hozzáigazítani az anyabank működéséhez. Másrészt, míg a fióktelepek felügyeletét elláthatta az anyabank országának pénzügyi felügyelete is, addig a lengyel leánybank felügyeletét a lengyel hatóság végezte.

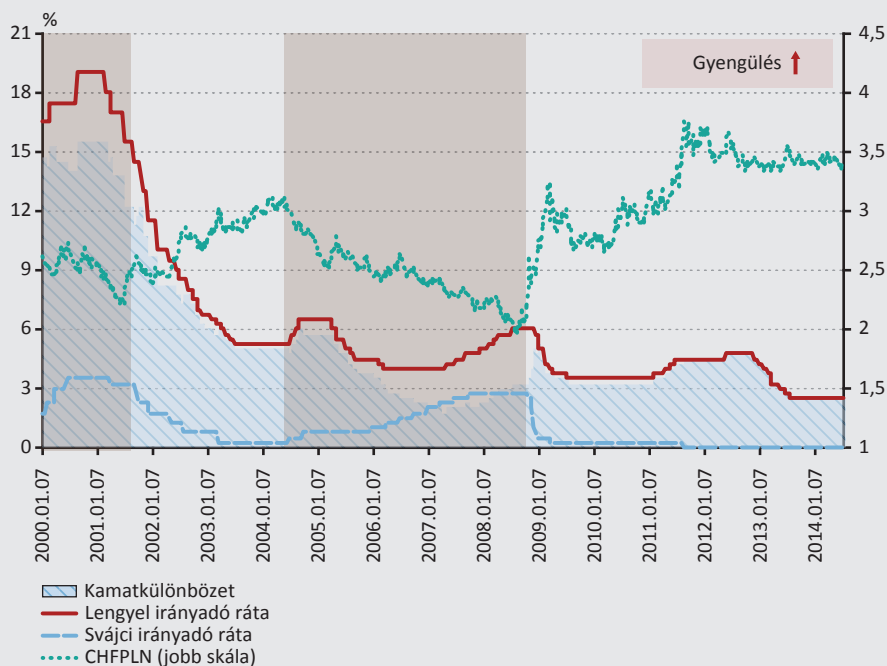
könnyebb volt integrálni az anyabank országában működő pénzügyi felügyeleti hatóság szabályrendszerébe.

2.3. A deviza alapú hitelezés elterjedése

A 2000-es évek elejétől kezdődően Lengyelországban egyre elterjedtebbé vált a deviza alapú hitelezés. A devizahitelek az országban már az 1990-es évek második felében jelen voltak, igaz, kisebb mértékben. A GDP-arányos devizahitel-állomány fokozatos növekedése és a devizahitelek térnyerése 2000 és 2003 között egybeesett a lakáscélú hitelek felfutásával (a devizahitelek aránya 2003-ban már elérte azt a szintet, amely körül a válságig ingadozott). A felfutás háttérében mind keresleti, mind kínálati tényezők is meghúzódtak. Amellett hogy a megnövekvő hitelkereslet hatására a bankok között fokozódott a kockázatalapú verseny és enyhültek a hitelezési feltételek, a csökkenő zloty- kamatok ellenére jelentős maradt a kamatkülönbözet a svájci frank és a zloty alapú hitelek között, aminek hatására a háztartások figyelme a kockázatosabb devizahitelek felé fordult. Emellett az árfolyam alakulása is a devizahitelek felvétele mellett szólt, ugyanis 2000–2001-ben jelentősen erősödött a zloty a svájci frankhoz képest, ami tovább növelte a devizahitelek vonzerejét. A len-

2. ábra

A lengyel és svájci alapkamat, illetve a zloty árfolyamának alakulása a svájci frankhoz képest

Megjegyzés: A kisatírozott területek a devizahitelezés felfutásának kedvező időszakokat jelöli.

Forrás: Bloomberg

gyel valuta átmeneti gyengülését követően 2004 és 2008 között ismét töretlenül erősödött, ami újra növelte a devizahitelek népszerűségét (2. ábra). Ugyanakkor a monetáris politikai keretrendszer átalakulásának is szerepe lehetett a devizahitelek iránti kereslet fokozatosan csökkenésében: Lengyelországban a monetáris politika ugyanis 1999-től kezdve az inflációs célkövetés keretrendszerében működött, és 2000 tavaszától kezdve szabadon lebegő árfolyamot vezettek be, így a jegybank nem avatkozott be a devizapiacra az árfolyam-ingadozás csökkentése érdekében. A lebegő árfolyamrendszer keretében a zloty árfolyama jobban ingadozhatott, ami elriasztó erővel bírhatott a devizahitelek felvétele iránt (*Hudecz 2012*).

A lengyel bankfelügyelet már a válság kitörése előtt a bankokkal közös ajánlást tett közzé, ami a transzparencia és a kockázatok szélesebb körű ismeretein keresztül csökkentette a lakossági devizahitel-keresletet. A devizahitelezés szerkezetét tekintve érdekesség, hogy míg aggregált szinten úgy tűnik, hogy Lengyelországban a devizahitelezés mérsékeltebb ütemben bővült (mint például Magyarországon), a lakáshitelek piacán a devizahitelek felfutása a magyar hitelpiacon tapasztaltnál is gyorsabban zajlott le.

A fenti tényezők mellett konkrét felügyeleti lépések is szerepet játszottak a devizahitelezés felfutásának megállításában. A lengyel bankfelügyelet 2006-ban kiadta az S-ajánlást, amellyel növelni kívánta a bankok kockázattudatosságát, kérte a hitelfelvevők alaposabb tájékoztatását, és konkrétan javasolták, hogy a bankok minden hitelkérelmezőnek először zloty hiteleket ajánljanak, és csak ha a kérelmező ragaszkodik a devizahitelhez, akkor kezdjenek arról tárgyalni. A szabályozás miatt a devizahitelezés csak átmenetileg szorult vissza, a kamatkülönbözet alakulása továbbra is jelentős szerepet játszott a dinamikában.

A zloty gyengülése azonban nemcsak a lakossági, hanem a vállalati szektorban is komoly problémákat okozott. A válságot megelőző fellendülés időszakában Lengyelországban is jellemző volt, hogy a bankok igyekeztek túlteljesíteni a külföldi anyabankok által előírt célszámokat, és közben nem kellő körültekintéssel jártak el ügyfeleik kockázatviselési képességének felmérése kapcsán. Másképpen fogalmazva, a profitcélok elérése, illetve túlteljesítése érdekében olyan ügyfeleknek is kínáltak kockázatosnak minősülő, származtatott pénzügyi termékeket, akikkel kapcsolatban nem mérték fel kellő gondossággal, hogy az ügyfél képes-e elviselni a megugró árfolyam-ingadozásokból eredő többlet pénzügyi terhet, illetve hogy az ügyfél teljes mértékben megértette-e a bankok által kínált termékhez kapcsolódó kockázatok természetét.

A devizahitelezés alakulása a Lehman-csődöt követően

A válságot követően fokozatosan szigorodtak az ajánlásokban szereplő jövedelemre és folyósítható hitelre vonatkozó szabályok, aminek következtében Lengyelországban a későbbiek során sem volt olyan jelentős a devizahitelezés. A válság kitörését követően, 2008 őszén lényegében leállt a devizahitelezés, azonban ez nem volt tartós, 2009 végétől újra növekedni kezdett az arányuk. Ekkor azonban már nem a korábban túlsúlyban lévő svájci frank, hanem az eurohitelek felvétele kezdett egyre nagyobb méreteket ölteni. A devizahitelezés megújuló népszerűségét látva 2009-ben módosították az S-ajánlást, ezzel kívánva javítani a banki ügyeletek átláthatóságát, amely főként fogyasztóvédelmi ajánlásokat tartalmazott. Ezzel párhuzamosan készült egy újabb, küszöbértékeket is tartalmazó ajánlás, amelyet 2010-ben fogadtak el. Ez a T-ajánlás, a törlesztőrészlet és jövedelem arányának (PTI) tekintetében 50 százalékos (magas jövedelműeknél 65 százalékos) maximális arányt írt elő. Az S-ajánlásban tovább szabályozták a bankok hitelbírálatakor maximálisan figyelembe vehető futamidőt, és tovább szigorították a PTI-rátát devizahitelek esetén. Ez időben a kamatkülönbözet már nem változott érdemben, így vélhetően a szabályozásnak tudható be, hogy 2010 őszétől fokozatosan csökkent a devizahitelek aránya az új hitelkihelyezéseken belül. 2014-ben a lengyel jegybank a pénzügyi felügyelettel összefogva kezdeményezte a devizahiteleknel alkalmazott vételi-eladási árfolyamok szabályozását, illetve referenciakamathoz kötötték a hitelek árazását is (*Hudecz 2012*).

3. A 2008-as pénzügyi válság hatásai

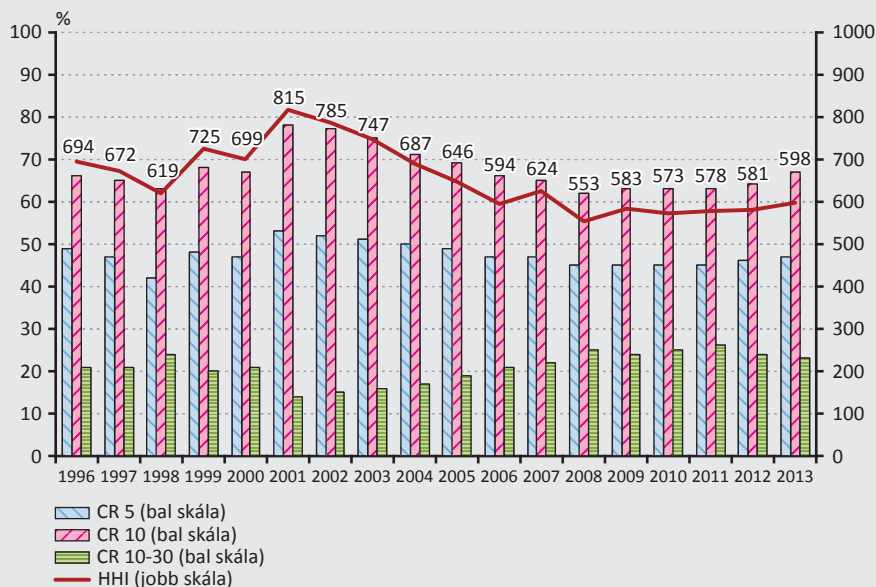
A lengyel volt az egyetlen olyan európai gazdaság, amelynek a 2008-ban kezdődő válság ideje alatt sikerült elkerülni a recessziót, így nem meglepő, hogy a lengyel bankrendszer európai összevetésben viszonylag rugalmasan reagált a pénzügyi krízisre, ugyanakkor túlzás volna állítani, hogy az események érintetlenül hagyták volna a pénzügyi szektort. Egyrészt az, hogy a lengyel bankok tevékenysége jellemzően belföldi ügyfelekhez kötődött, némileg elszigetelte a bankrendszer szereplőit a nemzetközi pénzügyi piacok lefagyásának és feszültségeinek hatásaitól. Másrészt a válság hatásait az, hogy a lengyel bankrendszert ekkoriban több mint kétharmad részben külföldi háttérű pénzintézetek alkották, amelyek anyabankjaik hosszú távú elkötelezettsége és stratégiai gondolkodásmódja révén erősítették a lengyel pénzügyi rendszerrel kapcsolatos bizalmat. Szintén fontos szerepet játszott, hogy nyugat-európai mércével mérve a lengyel bankrendszer kevésbé volt versenyképes, és sokkal koncentráltabb volt (3. ábra), ezért a magasan tartott jutalék és díjbevételek miatt a bankok profitabilitása nem csökkent olyan mértékben, mint más régiós vagy akár nyugat-európai bankoké.³ Mivel 2010-ben az Eurostat adatai szerint

³ A kevésbé kompetitív pénzügyi közvetítő rendszer lehetővé tette a bankok számára, hogy emeljék, illetve magasan tartásák díjaikat, mivel éppen a verseny korlátozottsága miatt az ügyfelek kevésbé reagálnak érzékenyen ezen díjtételek változásaira.

a lengyel lakosság 44 százaléka nem rendelkezett bankszámlával, ezért a bankoknak bőven volt tere új ügyfelek megszerzése útján javítani jövedelmi helyzetüket ahelyett, hogy nagyobb kockázat vállalásával növelték volna profitjukat (Strojwas 2010).

3. ábra

A lengyel bankrendszer mérlegfőösszeg alapján számított koncentráltága

Megjegyzés: CR5, CR10 stb.: Az 5, 10 stb. legnagyobb bank kumulált mérlegfőösszege. HHI: Herfindahl-Hirschman Index, a piaci koncentráció mérőszáma, a bankok piaci részesedésének négyzetösszege. 0 (tökéletes verseny) és 10000 (tökéletes monopolhelyzet) között vehet fel értéket.

Forrás: Kozak (2013)

Természetesen a Lengyelországban tevékenykedő bankok sem tudták teljes egészében kivonni magukat a globális recesszió hatásai alól. A Lengyelországot is érintő gazdasági lassulás, a fogyasztói és üzleti hangulat gyors romlása, valamint a pénzügyi piacokon uralkodó elhúzódo bizonytalanság a bankrendszer méretének és profitjának zsugorodásához vezetett. Számos, rossz helyzetben lévő bank próbálta egyesüléssel átvészelní ezt az időszakot, míg más szereplők (pl. az AIG bankja) ki is vonultak a lengyel piacról. A bankok profitszintje 2009-re a 2005-ös szintre esett vissza, emellett jelentősen csökkent a ROE-val és a ROA-val mért jövedelmezőség is. A banki eredményeket tovább terhelte a gyorsan romló eszközállománnyal kapcsolatban elszámolt értékvesztés képzési igény megugrása, valamint a rövid távú likviditás iránt tapasztalt megugró kereslet miatt emelkedő betéti kamatok szintje. A bankrendszer szereplőinek egy új, alacsony növekedéssel jellemezhető gazdasági környezethez kellett alkalmazkodniuk, ami további költségcsökkentésekhez, illetve a Lehman-csődtől kezdődően egészen 2013 közepéig a hitelezési kondíciók szigorodásához vezetett.

2014-re a bankrendszer jövedelmezősége – jóval a válság előtti szinteken, de – stabilizálódott, a lassan újrainduló külső és belső fogyasztás pedig, kiegészülve egyrészt a szabályozói előírások, másrészt a hitelezési kondíciók részleges lazulásával, jelentősen lassították a hitelállomány szűkülését. Növekedés csak a lakossági hitelezés területén volt megfigyelhető (jellemzően a fogyasztási hitelek kapcsán, illetve néhány évvel korábban a fiatalok lakáshoz jutását támogató kormányzati programokán), a vállalati hitelek piacát azonban még ekkor is stagnálás, enyhe zsugorodás jellemezte.

Felhasznált irodalom

Hudecz András (2012): *Párhuzamos történetek – A lakossági devizahitelezés kialakulása és kezelése Lengyelországban, Romániában és Magyarországon*. Közgazdasági Szemle, LIX. évf., április:349-411.

Kokoszcyński, R. – Slawinski, A. (2000): *Poland's vulnerability to turbulence in financial markets*. BIS Policy Papers No 8, September URL: <http://www.bis.org/publ/plcy08h.pdf>. Letöltés ideje: 2014. 05. 28.

KNF (2014): Komisja Nadzoru Finansowego (lengyel pénzügyi felügyelet): A lengyel pénzügyi rendszerről szóló anyagok.

<http://www.knf.gov.pl/en/publications/banking/index.html> és http://www.knf.gov.pl/en/Images/2014_05_BANKING_SECTOR_data_tcm81-26207.xlsx Letöltés ideje: 2014. 05. 29.

Kozak, S. (2013): *Consolidation of the banking sector in Poland in 1989-2013 in comparasion with the structural changes of the banking sector in the USA and the EU*. NBP Working Paper No. 166. http://www.nbp.pl/publikacje/materialy_i_studia/166_en.pdf . Letöltés ideje: 2014. 06. 04.

NBP (2014): (Narodowy Bank Polski): Pénzügyi stabilitási jelentések 2000-2013-ig.

<http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=en/systemfinansowy/stabilnosc.html>. Letöltés ideje: 2014. 05. 28.

Strojwas, M. (2010): *The Polish banking system: hit by the crisis or merely by a cool breeze?* Ecfm Country Focus, Volume 7, Issue 2, 05. 03. http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/country_focus/2010/pdf/cf-7-02_en.pdf. Letöltés ideje: 2014. 05. 30.

Melléklet

A lengyel bankszektor főbb jellemzői						
	1998	2001	2004	2007	2010	2013
Bankrendszer mélysége						
GDP arányos mérlegfőösszegek	41,1%	54,9%	56,7%	71,3%	93,5%	105,0%
Hitelállomány a GDP arányában	23,8%	35,2%	37,3%	51,0%	66,4%	74,5%
Magánszektornak nyújtott hitelek						
Hitel/eszközállomány	57,8%	64,0%	65,7%	71,5%	70,9%	71,0%
Források						
Betét/összes forrás	56,0%	57,7%	77,4%	79,8%	79,3%	69,6%
Hitelezés fedezettsége						
Hitel/betét ráta	103,2%	111,0%	84,9%	89,6%	89,5%	102,0%
Devizahitel/devizabetét ráta	82,9%	94,9%	119,2%	188,5%	353,9%	294,1%
Likviditás						
Likvid eszközök/összes betét ¹	13,8%	10,4%	4,6%	4,4%	5,5%	5,6%
Hitelkockázat						
FX hitelek aránya a magánszektor hitelállományán belül	23,4%	26,9%	26,6%	27,5%	31,8%	29,3%
NPL az összes hitel arányában	5,0%	9,6%	8,5%	5,2%	4,9%	5,2%
Az összes hitelre megképzett értékvesztés/NPL	101,4	102,0	n.a.	n.a.	114,3	65,3
Szolvencia, jövedelmezőség						
Tőke/Mérlegfőösszeg	6,7%	7,7%	7,5%	8,0%	8,2%	9,0%
ROE	9,1%	13,1%	17,6%	22,5%	8,9%	11,9%
¹ A készpénz, illetve a látra szóló nostro számlák egyenlege az összes betétben belül. Forrás: NBP (2014), KNF (2014), IMF és Világbank						